

Taşeronlaşma ve İş Güvenliği!!!

Elk. Elo. Müh. Murat Kocaman
murat.kocaman@emo.org.tr

Taşeron kelimesi Fransızca kökenli bir kelime olup, sözlük anlamı; "Büyük bir işin bir bölümünü yaptırmayı, asıl yükleniciden alarak kendisi üstlenen diğer yüklenici" olarak belirtilmektedir. Bu tanımlama ile akla hemen bir soru gelmektedir: **Bir yüklenici kendi uzman ekiplerini yaratıp, bütün bir işin tüm aşamalarını kendi yapmayıp neden bölümlere ayırarak alt yüklenici dediğimiz firmalara vermeyi tercih etmektedir? Aslında yapısı itibariyle alt işverenden çok daha büyük bir firma olmasına rağmen neden alt işveren firmalara ihtiyaç duymaktadır? Neden kendisi ilgili konularda uzmanlaşmayı tercih etmemektedir?**

Nedeni gayet basit; ticari firmalar kar odaklıdır ve bu şekilde çalışmak çok daha ucuza mal olmaktadır. Ayrıca bu şekildeki çalışma modeli işçinin örgütlenmesini olanaksızlaştırmaktadır. **Örgütlenemeyen işçi temel çelişkiyi yaşadığı sermaye sınıfı karşısında kendisine dayatılan sağlıksız çalışma koşullarını şart ve koşulsuz kabul etmek durumunda kalmaktadır.** Alt işverenlik uygulamasının işçinin örgütlenmesini imkansızlaştırdığı artık o kadar inkar edilemez bir gerçektir ki Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın hazırladığı ve kendi resmi internet sayfasından duyurduğu 2012 yılı raporlarında bile açıkça görülmektedir. İş Sağlığı ve Güvenliği tanımının dünyamızda bu kadar sıkça tartışıldığı bir zamanda taşeronlaşmanın biz emekçilere (işçi,

mühendis, doktor, öğretmen vb. tüm ücretliler) ne getirip ne götüreceğini tahmin etmek zor olmasa da biz yine de sayılarla ülkemizin yakın tarihindeki serüvenine göz atalım. Bu verilerle aynı yıllarda iş kazalarındaki ölümlere karşılaştırmalı bakarsak önümüzde taşeronlaşmanın İş Sağlığı ve İş Güvenliğine etkisi hususunda bir fotoğraf çıkacaktır. Ama önce Bakanlığın 2012 yılı analiz raporunun bazı sonuçlarına bir göz atalım üzerinde hiçbir değişiklik yapmadan ve madde madde alt alta sıralayalım:

- Alt işverenlik uygulaması örgütlenmeyi imkansızlaştırıyor.
- Alt işveren yanında çalışan işçi, sık işveren değişikliği nedeniyle yıllık ücretli izne hak kazanamıyor.
- İşçiler ücretlerini tam ve düzenli alamıyor. Kamu makamlarının, alt işverene verdiği belirli işler dışında, alt işverenin işçisinin ücretini ödeyip ödemediğini kontrol etme yükümlülüğü bulunmuyor. Özel sektör işverenlerinin ise kontrol yükümlülüğü ihtiyari.
- SGK verilerine göre, Türkiye'de 2011 yılında yaklaşık 12,5 milyon işten çıkış bildirgesi hazırlandı. İşten çıkış bildirelerine göre, kıdem tazminatına hak kazanabilecek şekilde işten çıkan ya da çıkarılan işçilerin oranı sadece yüzde 10.
- Alt işverenlik uygulaması kapsamında çalışan işçilerin örgütlenmeleri ve kendi işverenleri ile toplu sözleşme akdetmeleri önünde yasal hiçbir engel yok. Fakat alt işverenlik uygulaması

yapısı gereği örgütlenmeyi ve toplu iş sözleşmesinden yararlanmayı imkansızlaştırıyor.

• Alt işverenler ekonomik açıdan zayıf olmaları nedeniyle iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerinin alınmasını asıl işverenden bekliyor, iş kazası ve meslek hastalıklarının oluşmasını önleyici tedbirlere ve eğitime gereken önemi vermiyor

• Türkiye'de özellikle mevsimlik tarım işlerinde, aralıklı olarak görülen kısa süreli işlerde, temizlik işlerinde, evde yaşlı, hasta ve çocuk bakım hizmetlerinde kayıtdışılık fazla. Tarımda yaklaşık 4,5 milyon kişi, tarım dışında ise 5,5 milyon kişi kayıtdışı çalışıyor.

Taşeronlaşmanın daha bir çok olumsuz sonucunun paylaşıldığı Bakanlık raporunun bir kısmını paylaştıktan sonra biraz da yıl yıl taşeron işçi sayısını inceleyelim. Yaklaşık 12 yıldır iktidar olan Hükümet acaba kendi raporu ile bu kadar olumsuzluğunu saydığı

Yıl	İşçi Sayısı
2002	387 bin 118
2003	449 bin 11
2004	581 bin 490
2005	657 bin 677
2006	907 bin 153
2007	1 milyon 163 bin
2008	1 milyon 261 bin
2009	1 milyon 49 bin
2010	1 milyon 293 bin
2011	1 milyon 611 bin
2012	1 milyon 5 bin 254

taşeronlaşma ile mücadele etme, azaltma yoluna mı gitmiştir, yoksa daha da artmasının önünü mü açmıştır?

Görüldüğü üzere mevcut hükümet döneminde taşeronla mücadele bir yana, bu sayı yaklaşık dört katına çıkmış durumdadır.

Yukarıdaki tabloda gösterilen 11 yıla ait iş kazalarında toplam ölüm sayısı ise yine Bakanlığın verilerine göre 10 bin 804. Yani yıl başına yaklaşık 1000 can kaybı anlamına gelen bir fotoğraf belirliyor önümüzde. Özellikle son yıllarda yaşamını yitiren işçi sayısı taşeronlaşmanın da artması ile artmaktadır. Tablodaki 3 yılı 2009, 2010 ve 2011'i karşılaştıracak olursak: 2009'da 1171 can kaybı, 2010'da 1444 can kaybı ve 2011'de 1700 can kaybı ile zirve yapmıştır.

Hemen hemen her yıl ölüm haberlerinin büyük bir çoğunluğunun inşaat sektöründen geldiğine yine Bakanlığın verileri ve basına yansıyanlarla şahit olmaktadır.

Peki, özel sektörde en çok taşeronlaşmanın yaşandığı inşaat sektöründe yine en çok ölümlerin olması moda tabirle "manidar mıdır" yoksa hükümetin bu alanı tamamen sermayenin insafına bıraktığının bir göstergesi midir?

Özetle belirtecek olursak taşeronlaşma denilen hastalıklı çalışma şekli ile zaten ayaklar altına alınan insan hak ve onuru, devlet güvencesi ve gerçek anlamda yetkisi olmadan çalışmaya itilen iş güvenliği uzmanları ve işyeri hekimleri üzerinden sistem kurtarılmamış gibi yapılmaktadır. Bunun literatürdeki adı "– mış gibi yapmak" tır. Herhangi bir devlet güvencesi olmaması bir yana bu uzmanların aldığı eğitimin özel kurumlar eliyle yapılması ve nitelikli bir denetime tabi tutulmamaları başlı başına bir sıkıntıdır. Zaten alınan son kararlar ile deneyim ve eğitim şartı geçici olarak kaldırılarak C sınıfı uzmanlara birden bire A Sınıfı olma şansının verildiğini, bunun ne amaçla

yapıldığını belirtmiştik.

Tüm bahsettiklerimizin ışığında diyebiliriz ki taşeronlaşmasıyla, kanunıyla, eğitimiyle, denetimsizliği, güvencesizliği ve sermayenin kaderine terk edilmesiyle (tabi bütün saydıklarımızın temelinde Hükümetin ille de taşeronlaşma ile şekillendirme gayretinin olduğunun tespitiyle) emek alanında tam bir kaos yaşanmaktadır. **Maalesef işçiler bu kaosu içerisinden bazen şanslarının da yardımıyla sağ salim çıksalar da çoğu zaman iş göremez bedenleriyle veya en hafifinden hak gasplarıyla, haksız-hukuksuz iş kayıplarıyla çıkmaktadır. Tüm ücretlilerin bazılarımız gibi gemicikleri olmayacağını, ama en azından oralarda insanlık onuruna yakışır bir şekilde güvenceli çalışmanın analarının ak sütü gibi hakları olduğunun bilinciyle böylesi bir düşümüzü hiç yitirmememiz umuduyla.**

TMMOB Teoman Öztürk Öğrenci Evi Açıldı

TMMOB'nin son yıllarda en önemli projelerinden biri olan TMMOB Teoman Öztürk Öğrenci Evi ve Sosyal Tesisleri 5 Ocak 2013 tarihinde törenle açıldı. 14.500 m² kapalı alanda iki bloktan oluşan öğrenci evinde 336 öğrenci konaklayabilecek. Yenimahalle Belediyesi'nin tahsis ettiği alan üzerinde TMMOB'nin inşa ettiği tesise TMMOB'nin efsanevi başkanı Teoman Öztürk'ün adı verildi.

Çok sayıda Oda yöneticisi ve TMMOB üyesinin katıldığı TMMOB Teoman Öztürk Öğrenci Evi ve Sosyal Tesisleri'nin açılışını TMMOB Yönetim Kurulu Başkanı Mehmet Soğancı, Yenimahalle Belediye Başkanı Fethi Yaşar ve CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu birlikte gerçekleştirdi.

TMMOB Yönetim Kurulu Başkanı Mehmet Soğancı açılışta yaptığı konuşmada, TMMOB'nin "Gençlik geleceğimizdir" sözünü 41. ve 42. Genel Kurullarında daha da büyüterek "TMMOB Öğrenci Evi ve Sosyal Tesisleri" yapma kararı aldığını anlattı.

TMMOB Teoman Öztürk Öğrenci Evi ve Sosyal Tesisleri binasının tümüyle TMMOB ve bağlı odalarının yarattıkları değer ile yapıldığını kaydeden Soğancı, "Yapılan harcamalar için sağlanan kaynağın her kuruşunda sadece örgütlü üyelerimizin ve Oda yöneticilerimizin emeği vardır. Bu konu hiç unutulmamalıdır. Bu değerini yaratılması için çaba harcayan tüm örgütlülüğümüze, Oda Yönetim Kurullarına ve örgütlü üyelerimize

teşekkür ediyorum. Öğrenci evimizin bitirilmesi için açtığımız bağış kampanyamıza katılan tüm TMMOB gönüllülerine de çok teşekkür ediyorum" dedi.